

NURALA GÖKTÜRK

Hasan
Kallimci

TANRI DAĞLARI'NDAN
RCİYES'İN ETEKLERİNE

Göç Hikâyeleri

Bir Belge Kitap: Tanrı Dağlarından Erciyes'in eteklerine

Hasan Kallimci

Bu kitabın yazarı Nurala Göktürk, Doğu Türkistan'ın Yarkent şehriden ailesiyle birlikte göç etmek zorunda kalan; beş yıl Afganistan'da kaldıktan sonra "Türkiye'nin şefkatli kucağına sığınan" bir kardeşimizdir. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı tarafından 2023'de yayımlanan bu eserinde, o yıllarda kabileler hâlinde göç edenlerin anılarını bir araya getirmiştir. Eseri, yazarlara ve senaristlere kaynak olacak hatta olması gereken bir belge kitaptır. Yazarın 2008 yılında başlayan ve bazı zamanlar verdiği aralıklarla 15 yıl süren çalışmasının ürünüdür. Nurala Göktürk; Gökbayrak Sevdası-1, Gökbayrak Sevdası-2, Ben Türkistan Kızıyım, Gök Bayrağın Göz Yaşları ve Doğu Türkistan Geleneksel Mutfak Kültürü adı kitapların da yazarıdır.

Göktürk, bu kitabının ilk 162 sayfasını, kendisinin Doğu Türkistan, Afganistan ve Türkiye'deki anılarına ayırmıştır. 163. sayfadan 434 sayfaya kadarki bölümde göçü yaşayan kardeşlerimizin anılarına, son sayfalarda da fotoğraflara yer vermiştir.

İnsan, ekip biçtiği verimli topraklarını, evlerini, eşyalarını, huzurunu, akrabalarını, atalarının mezarlarını, vatanını terk etmek ister mi? Elbette istemez. Doğu Türkistanlı kardeşlerimiz vatanlarını korumak için ellerinden geleni yapmış; hem Ruslara hem de Çinlilere karşı savaşmıştır. Kurdukları "Doğu Türkistan" devletleri kısa süreli yaşamış; Rus ve Çin devletlerinin ve yerli hainlerin iş birliğiyle yıkılmış; 400 yıla yakın süren bağımsızlık mücadelesi de yenilgi ve işgalle sona ermiştir.

Çinlilerin Türk topraklarına getirilip yerleştirilmeleri de ilginçtir. Kara trenlerde, sürüler hâlinde getirilirler. Aynı renk kıyafetler içinde zayıflıktan avurt kemikleri çıkmış, esmer tenleri kemiklerine yapışmış aç ve acınacak hâldedirler. Büyük çalı süpürgeleri ve kocaman kürekleriyle sokakları süpürürler. Kanalizasyon, yol yapımı gibi işlerde çalışırlar. Başiboş eşek, kedi, köpek, kurbağa, leylek ne bulabilirlerse yerler. İnsanımız onlara acır, ekmek verir, elbise verir.

Türklerin karşısında yerlere kadar eğilerek saygı gösteren Çinli, zaman içinde dişlerini göstermeye başlar. İnsanımızın tarla toprağı, kıymetli eşyaları, giysileri, her şeyleri gasp edilir. Kamplarda, dağlarda, maden ocaklarında yarı aç yarı tok çalıştırılırlar. Niceleri meydanlarda asılır, kurşuna dizilir. İbadet yasaklanır. Bağ bahçeler domuz çiftliği yapılır, imamlar ve müftüler domuz çobanı. Kur'anı Kerimler, Doğu Türkistan tarihi ile ilgili belgeler, kitaplar yakılır.

1950'li yılların sonlarına gelindiğinde de göç etmek isteyenlere sınır kapılarını açarak sayıca az da olsa bir kısım insanımıza göç etme fırsatı verilir. Kabileler hâlinde, taşıyabildikleri eşyalarıyla kimi eşekli atlı ekseriyeti yaya yola çıkarlar. Bu kabilelerde kucaktaki bebekten ihtiyaçlara kadar her yaşta insan vardır. Yolculuk birkaç günlük değildir. Dağlar aşılacak, dereler geçilecektir. Günler hatta haftalar sonrasında Afganistan'a varılır. Orada da en az dört beş yıl kaldıktan sonra Türkiye'ye uçaklarla getirilirler.

Bu kitapta, o kabilelerde bulunan 34 Doğu Türkistanlı kardeşimizin göç süresinde yaşadıkları ve sonrasında Kayseri'de sürdürdükleri ömürlerinin hikâyeleri yer almıştır. "Şu kadar kişi şu yıllarda Kayseri'ye getirilip yerleştirildiler." demek ayrılığın acılarını, göç yollarında çekilen çileleri ve göçmen olmanın zorluklarını anlatmak için yeterli olmaz. Anılarını okumak, okurken zorlukları, acıları, çileleri onlarla birlikte yaşamak gerekir. Ki, millet olmak da bunu gerektirir, insan olmak da... Bu sebeple Sarıhan Türkistanlı adlı annenin bir anısını özetleyerek yazımı sonlandırıyorum:

“... Çocuđum sadece nefes alıp veriyordu. Yollar uzadıkça uzuyordu. ... Kaç gün, kaç ay geçmişti bilmiyorum. Nihayet Vahan bölgesine geldi, bir hayli para verip birkaç gün kalmak için bir barınak kiraladık. Üstü kapalı bir mekânda çay çorba yaptık. Günler, haftalar sonra boğazımızdan sıcak bir şeyler geçmişti. Kocam bir kuyudan su getirdi. Kızımı yıkadım. Çocuđum gözlerini hafifçe açınca iyileşecek sanmıştım fakat bütün ümitlerim boşa gitmişti, yavrum kucacımda gözlerime baka baka oracıkta can verdi. ... Bebeđimi sarmak için bir kefenlik beyaz çaput bile yoktu, pamuklu elbisemi yırtıp ona sardık, dağın yamacında bir çukur açtık ve oraya gömüp bıraktık. Dualar ettikten sonra göz yaşlarıyla yola devam ettik. Birkaç gün sonra Dursun Karagöz’ün kızı da aynı şekilde vefat etti, onu da bir başka dağın yamacına bıraktık. Yol boyunca çeşitli şekillerde hayatını kaybedenleri, toprak bulamadığımız için taşların arasına bırakmıştık. Bizim çocuklarımız şanslıydılar, en azından topraktan birer mezara koyabilmiştik.”